

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет іноземних мов

Кафедра німецької філології

Силабус навчальної дисципліни

**НІМЕЦЬКОМОВНА ЛІТЕРАТУРА:
ЛАУРЕАТИ НОБЕЛІВСЬКОЇ ПРЕМІЇ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма
«Середня освіта (німецька мова і література)»

Спеціальність
014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Спеціалізація
014.022 Німецька мова та зарубіжна література

Галузь знань
01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 27 серпня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Німецькомовна література: лауреати Нобелівської премії
Викладач (-і)	Монолатій Тетяна Петрівна
Контактний телефон викладача	050 8875634
E-mail викладача	tetiana.monolatii@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	https://knf.pnu.edu.ua/hrafik-konsultatsij
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Дисципліна «Німецькомовна література: лауреати Нобелівської премії» викладається на другому році навчання для студентів 1-го (бакалаврського) рівня спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями). Основними організаційними формами навчання є лекційні заняття та практичні заняття. Лекції покликані підвищити інтерес студентів до глибшого самостійного вивчення питань курсу. Практичні заняття закріплюють набуті на лекціях і під час самостійної підготовки знання з курсу, сформулюють у студентів систему поглядів щодо проблематики німецькомовного літературного процесу, його основних характеристик, закономірностей та художніх новацій. Курс вивчається у 4-му семестрі і завершується теоретичним модулем (залік).</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета: засвоєння обсягу знань про особливості європейського німецькомовного літературного процесу, життєвий та творчий шлях його основних представників – лауреатів Нобелівської премії в галузі літератури, ознайомити здобувачів освіти з особливостями творчої манери та стилю, естетичних та світоглядних позицій авторів; з'ясувати місце, яке вони посідають у світовому літературному каноні та їх значення для розвитку світового культурного процесу.</p> <p>Цілі: ознайомити здобувачів освіти з найвпливовішими літературними напрямками і течіями ХХ-поч. ХХІ ст., зокрема з їх німецькомовними представниками, відзначеними Нобелівською премією в галузі літератури, акцентуючи на українських перекладах світової класики, дати уявлення про найбільш вагомні художні закономірності та феномени та основні тенденції в розвитку філософсько-естетичної думки в європейських країнах.</p>	
4. Програмні компетентності	
<p>Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>Загальні компетентності:</p> <p>Компетентність володіння державною мовою: Здатність вільно спілкуватися українською мовою як усно, так і письмово.</p> <p>Соціальна компетентність: Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування рідною та іноземними мовами з представниками інших професійних груп різного рівня.</p> <p>Культурна компетентність: Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження.</p>	

Дослідницька компетентність: Здатність до абстрактного мислення, пошуку, опрацювання, аналізу та синтезу інформації з різних джерел та проведення досліджень на належному рівні, дотримуючись принципів академічної доброчесності.

Фахові компетентності:

Мовно-комунікативна компетентність: Здатність дотримуватися сучасних норм іноземної мови в усному та письмовому спілкуванні, зокрема у професійному колі; застосовувати знання про іноземну мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні та практичні вміння з іноземної мови у навчальній і професійній діяльності; забезпечувати навчання учнів іноземній мові, формувати і розвивати мовно-комунікативні уміння та навички учнів, зокрема іншомовну комунікативну та міжкультурну компетентності; здатність забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою.

Літературознавча компетентність: Здатність виявляти закономірності літературного процесу, визначати специфіку і значення художніх концепцій і літературних творів у контексті суспільно-літературної ситуації, літературної критики й культурної епохи; давати оцінку художнього твору; визначати роль системи образів, сюжету, композиції та засобів виразності в їх поєднанні; характеризувати творчу індивідуальність автора.

Предметно-методична компетентність: Здатність моделювати зміст навчання іноземної мови та зарубіжної літератури відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів; формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та уміння, спільні для всіх компетентностей; здійснювати інтегроване навчання учнів; добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку учнів; розвивати в учнів критичне мислення; здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання учнів на засадах компетентнісного підходу; формувати ціннісні ставлення в учнів.

Інформаційно-цифрова компетентність: Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності; здатність ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси; використовувати цифрові технології в освітньому процесі.

Здатність до навчання впродовж життя: Здатність визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя; взаємодіяти з іншими вчителями на засадах партнерства та підтримки (у рамках наставництва, керівництва тощо).

Рефлексивна компетентність: Здатність здійснювати моніторинг власної навчальної/педагогічної діяльності і визначати індивідуальні навчальні/професійні потреби.

5. Програмні результати навчання

Здійснювати усну та письмову комунікацію державною та іноземною мовами з учнями, колегами, представниками інших професійних груп, культур і релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо для вирішення завдань у навчальній, позанавчальній і професійній діяльності.

Знати норми української та іноземної літературної мови, принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів; вміти аналізувати структурні одиниці української та іноземної мови, визначати їхню взаємодію; характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють; застосовувати ці знання і вміння у професійній діяльності вчителя іноземної мови та зарубіжної літератури.

Знати й розуміти систему мови, культуру країни, мова якої вивчається, функціональні особливості, стратегії комунікації, мовні та позамовні засоби виразності мовлення; вміти застосовувати ці знання для формування в учнів здатності до взаєморозуміння, міжособистісної взаємодії у навчальній і позанавчальній діяльності.

Вільно володіти іноземною мовою в усній і письмовій формах, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування для розв'язання комунікативних завдань у життєвих ситуаціях, навчальній, науково-дослідницькій, професійній діяльності та розвитку іншомовної комунікативної і міжкультурної компетентностей в учнів.

Ефективно працювати з інформацією: збирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, впорядковувати, класифікувати, систематизувати, критично оцінювати, аналізувати й інтерпретувати її та застосовувати дані, дотримуючись норм академічної доброчесності.

Використовувати інформаційно-комунікаційні технології та створювати (за потреби) електронні (цифрові) освітні ресурси з дотриманням вимог законодавства щодо охорони авторського права для вирішення складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері навчання та професійної діяльності вчителя іноземної мови та зарубіжної літератури.

Критично осмислювати основні теорії, принципи, методи, поняття та концепції обраної освітньої спеціальності/спеціалізації, уміти застосовувати їх для організації процесу навчання, виховання і розвитку учнів, формування в них уявлень про навчальний предмет на основі сучасних наукових досягнень.

Аналізувати можливості, визначати оптимальні зміст і форми подальшого особистого професійного розвитку з урахуванням умов педагогічної діяльності, індивідуальних професійних потреб; планувати, організовувати та здійснювати процес свого подальшого навчання, самоосвіти та саморозвитку із значним ступенем автономності для оволодіння сучасними знаннями.

Критично оцінювати власну навчальну, педагогічну діяльність, здійснювати її моніторинг; будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення з урахуванням відповідності власних фахових компетентностей чинним вимогам, а також освітніх інновацій, індивідуальних освітніх потреб учнів.

6. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	20 год.
семінарські заняття / практичні / лабораторні	10 год.
самостійна робота	60 год.

Ознаки навчальної дисципліни

Семест р	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
4	014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)	2	В

Тематика курсу

	Кількість годин		
	Лекції	Семінари	Самостійна робота
Тема 1. Нобелівська премія в галузі літератури: історія, принципи відбору, значення для розвитку світової літератури.	2		8
Тема 2. Новаторські уявленнями про світобудову та людську сутність в драматургії Гергарта Гауптмана.	2		6
Семінар 1. Карл Шпіттелер і народження сучасного епосу на основі спостереження.		2	
Тема 3. Інтелектуально-філософська проза Томаса Манна.	2		6

Тема 4. Особливості творчої інтерпретації реальності у творчості Германа Гессе.	2		6
Семінар 2. Тема відчуження людини і пошуки свого «Я» в романі Германа Гессе «Степовий вовк».		2	
Тема 5. Неллі Закс. Особистий досвід Голокосту та його актуалізація в поетичному просторі.	2		4
Тема 6. Екзистенція людини в лещатах тоталітарного режиму і «література руїн» у творчості Генріха Белля.	2		8
Семінар 3. Проблема насилля та ненависті у романі Генріха Белля «Дім без господаря».		2	
Тема 7. Інтерпретаційні поля страху як специфічної теми ХХ століття у творчості Еліаса Канетті.	2		6
Тема 8. Відсутність вибору як квінтесенція постмодернізму Гюнтера Грасса.	2		8
Семінар 4. Роман «Бляшаний барабан» як виклик панівній європейській літературній традиції.		2	
Тема 9. Абсурдність соціальних кліше та їхньої поневолюючої сили у творчості Ельфріде Єлінек.	2		4
Семінар 5. Травматичний досвід неволі і насильства у творчості Герти Мюллер.		2	
Тема 10. Периферія та специфіка людського досвіду в повістях Петера Гандке.	2		4
Загалом	20	10	60

7. Система оцінювання навчальної дисципліни

Критерії поточного оцінювання:

Відповідно до: [Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#) та [Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника](#) знання оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями:

- «відмінно» – здобувач освіти засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;
- «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;
- «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища;
- «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

<p>Загальна система оцінювання навчальної дисципліни</p>	<p>Оцінювання здійснюється на основі: Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника, Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника та Рекомендацій щодо оформлення звіту та критеріїв оцінювання науково-дослідної практики.</p> <p>Хід виконання студентами програми здійснюється за допомогою поточної і підсумкової форм контролю.</p> <p>Система контролю знань студентів здійснюється через:</p> <ul style="list-style-type: none"> • поточний контроль – (1) опитування на семінарських заняттях, (2) перевірку виконання студентами завдань для самостійної роботи, які мають на меті перевірити рівень теоретичних знань з курсу та практичних навичок володіння студентами німецьким мовленням; • підсумковий контроль – підсумкова контрольна робота: тестові завдання, які охоплюють матеріал лекційного курсу включно із матеріалом, що вноситься на самостійне опрацювання. <p>Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється за курс, становить 100 балів і є сумою балів за виконання практичних завдань під час аудиторної роботи, підсумкове тестування, самостійну роботу.</p> <p>Розподіл балів за семестр: Аудиторна робота – 60 балів Самостійна / індивідуальна робота – 20 балів Підсумкова контрольна робота – 20 балів</p>
<p>Вимоги до письмової роботи</p>	<p>Підсумкова контрольна робота – тестові завдання, які охоплюють матеріал лекційного курсу включно із матеріалом, що вноситься на самостійне опрацювання. Передбачено одне письмове підсумкове тестування на платформі https://d-learn.pnu.edu.ua, яке охоплює від 30 до 50 завдань (максимальна кількість балів – 20).</p>
<p>Семінарські заняття</p>	<p>Оцінюється відвідуваність 6 занять упродовж семестру за 10-бальною шкалою. Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється за виконання практичних завдань під час аудиторної роботи становить 60 балів.</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність студента на заняттях (у тому числі на лекційних), активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків на заняття без поважної причини, а також результати відпрацювання з поважної причини пропущених занять.</p> <p>При виставленні підсумкової оцінки враховуються навчальні досягнення студентів (бали), набрані на поточному опитуванні під час контактних (аудиторних) годин (60 балів), бали підсумкового тестування на</p>

	платформі https://d-learn.pnu.edu.ua (20 балів) та бали, отримані за опрацювання навчального матеріалу під час самостійної роботи студента (20 балів), що контролюється протягом тижнів контролю самостійної роботи (КСР).
Підсумковий контроль	Форма підсумкового контролю – залік. При виставленні залікової оцінки враховуються навчальні досягнення студентів (бали), набрані на поточному опитуванні під час контактних (аудиторних) годин (60 балів), бали підсумкового тестування на платформі https://d-learn.pnu.edu.ua/ (20 балів) та бали, отримані за опрацювання навчального матеріалу під час самостійної роботи студента (20 балів), що контролюється протягом тижнів контролю самостійної роботи (КСР). Студент, який не набрав 50 балів за відомістю №1, користується правом перескладання заліку за відомістю №2.

8. Політика навчальної дисципліни

Студент повинен добросовісно готуватися до усіх видів поточного та підсумкового контролю, дотримуватися правил академічної доброчесності.

Академічна доброчесність:

Списування та плагіат, а також користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час опитування, виконання письмового завдання чи тестування є недопустимими та призводять до незарахування результатів чи нескладання тестування відповідно до [Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника та Процедури забезпечення дотримання академічної доброчесності](#).

Відвідування занять:

При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність студента на заняттях (у тому числі на лекційних), пропуски та спізнення без поважної причини, що передбачено [Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#). Студенти мають можливість відпрацювати заняття, які було пропущено з поважних причин, а також отримати роз'яснення питань, з якими виникли труднощі у процесі підготовки до семінарських занять і письмових робіт, на консультаціях викладача.

Навчання за індивідуальним графіком:

Студенти, котрі навчаються за індивідуальним графіком, опрацюють частину теоретичного матеріалу самостійно з обов'язковим проходженням усіх тестувань в системі дистанційного навчання d-learn.pnu.edu.ua та виконанням усіх завдань відповідно до індивідуального графіку навчання, складеного та погодженого з викладачем на початку семестру. Умови навчання за індивідуальним графіком регламентуються [Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#).

Перезарахування освітніх компонент:

Процедуру перезарахування унормовано [Положенням про порядок визнання результатів навчання та ліквідації академічної різниці](#) та [Положенням про академічну](#)

мобільність учасників освітнього процесу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Неформальна освіта:

Порядок перезарахування результатів неформальної освіти в межах курсу (наприклад, результати проходження курсів з лінгвістики на платформах Coursera, UdeMy, наявність сертифікатів, котрі підтверджують проходження відповідних професійних курсів / тренінгів, тощо) регламентується [Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#).

Повторне вивчення дисципліни:

Студент, який не набрав 50 балів за відомістю №3, направляється на проходження курсу вдруге відповідно до [Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін \(кредитів ECTS\) в умовах ECTS](#) або відраховується з навчального закладу. Наприкінці курсу студенти мають можливість надати відгуки та пропозиції щодо якості викладання дисципліни на сайті <https://d-learn.pnu.edu.ua>.

9. Рекомендована література

Основна

1. Волощук Є.В. Доба «ізмів»: модернізм та авангардизм у західноєвропейській літературі першої половини ХХ століття. НАН України, Ін-т літератури ім. Т.Г. Шевченка. К.: Академперіодика, 2014. 324 с.
https://akademperiodyka.org.ua/sites/default/files/2021/news/3/E-Book%20Doba_izmiv.pdf
2. Волощук Є.В. Духовно-естетичні тенденції німецькомовної модерністської літератури ХХ ст. у ліриці Р.М.Рільке, прозі Т.Мана, драматургії М.Фріша: Автореферат дис. докт. філолог. наук. Спец.10.01.04 - література зарубіжних країн. К., 2009. 40 с.
3. Давиденко Г.Й., Чайка О.М., Гричаник Н.І. Кушнерьова М.О. Історія новітньої зарубіжної літератури. К.: Центр учбової літератури, 2008. 274 с.
http://www.kafedragum-artcollege.edukit.km.ua/Files/downloads/308712_AC5A3_davidenko_g_y_ta_in_istoriya_novitno_zarubizhno_literaturi.pdf
4. Мегела І. У пошуках «вищої» мудрості: «індійська поема»-повість Германа Гессе «Сіддхартха» / Наукові записки. Випуск 128. Серія: Філологічні науки (мовознавство). Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. С. 11-19.
https://cusu.edu.ua/download/nz_2014_128.pdf
5. Мілованова В. В. Сучасна зарубіжна література (кінець ХХ – початок ХХІ століття) : навч. посібник. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. 2-ге вид., випр. і доп. 172 с. <https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/21-4.pdf>
6. Монолатій Т. П. Негативні етнічні стереотипи в художньому творі. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: Філологія. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2008. Вип. 18. С. 36–40.
7. Kovář J. Deutschsprachige Literatur seit 1933 bis zur Gegenwart. Autoren und Werke. Brno: Masarykova univerzita, 2014. 86 S.
<https://digilib.phil.muni.cz/flysystem/fedora/monography/131078-monography.pdf>
8. Lopuschanskyj J. Österreichische Nobelpreisträger für Literatur in der Ukraine: Künstlerische Interpretation und kritische Aufnahme. *Наукові записки*. Серія: Філологічні науки. Кропивницький: Видавництво «КОД», 2022. Вип. 202. С. 165–177.
<https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fjournals.cusu.in.ua%2Findex.php%2Fphilology%2Farticle%2Fdownload%2F29%2F23%2F46&psig=AOvVaw2E>

9. Sirůček J., Heinrichová N., Jindrůková S. Hermann Hesses Roman „Der Steppenwolf“ im Licht der Philosophie Friedrich Nietzsches / Brüner Beiträge zur Germanistik und Nordistik. 2011. Bd. 16 [25], S. 111-127.

<https://digilib.phil.muni.cz/flysystem/fedora/pdf/114752.pdf>

Додаткова

10. Волощук Є. Чарівна флейта Модерну. Духовно-естетичні тенденції німецькомовної модерністської літератури ХХ ст. у ліриці Р. М. Рільке, прозі Т. Манна, драматургії М. Фріша. К.: ВД Дмитра Бураго, 2008.
11. Гаврилів Т. Шкіц філософії сум'яття. Австрійська література у ХІХ і ХХ сторіччях. Львів: ВНТЛ-Класика, 2011.
12. Гаврилів Т. Форма і фігура. Ідентичність у художньому просторі. Монографія. – Львів : ВНТЛ Класика, 2009. – 480 с.
13. Bombitz A. Von Bernhard bis Glavinic. Bruchlinien, Krisennarrativen und Weltbilder in der österreichischen Gegenwartsliteratur / Drynda J., Krauze-Olejniczak A., Piontek S. (Hg.) Zwischen Einflussangst und Einflusslust. Zur Auseinandersetzung mit der Tradition in der österreichischen Gegenwartsliteratur. Wien: Praesens Verlag, 2017, S. 127-140.
14. Havryliv T. Identitäten in der österreichischen Literatur des XX. Jahrhundert. Lviv: VNTL-Klasyka, 2008. 408 S.
15. Mayer V., Koberg R. Elfriede Jelinek. Ein Porträt. Reinbek: Rowohlt, 2006. 328 S.
16. Ruchniewicz K. Zybura M. (Hg.) Deutschsprachige Nobelpreisträger für Literatur. Dresden: Neisse Verlag, 2019. 352 S.
17. Wagner K. Weiter im Blues. Studien und Texte zu Peter Handke. Bonn: Weidle Verlag, 2009. 309 S.

Інформаційні ресурси:

1. <https://www.dw.com/de/literaturnobelpreistr%C3%A4ger-seit-2000/g-17151528>
2. <https://www.literaturpreisgewinner.de/belletristik-international/nobelpreis-fuer-literatur>
3. <https://www.spiegel.de/kultur/literatur/uebersicht-alle-literaturnobelpreistraeger-seit-1901-a-442231.html>
4. <https://nobelchannel.com/nobelpreis-literatur-2024-prognosen-und-favoriten>

Викладач: Монолатій Т.П., к.ф.н., доцент, доцент кафедри німецької філології